

Meghajolt a tölgy előtt, ami vele egyidős lehetett. Óvatosan félresöpörte a tavalyi avar hártvás maradékát. Jól sejtette: érdes szárú tinóru. Felvette, s miután kettétörte, elégedett bólintással figyelte, ahogy a fehér hús barnára színeződik.

Megjárja, ha nem is vargánya! Irénke ugyanolyan finom vacsorát készített ebből is... Azóta nem is evett gombát... Most majd csinál ő, magának... még gyűjt hozzá néhányat. Sok nem kell, úgyis a szaftját szereti inkább, jó puha kenyérrel.

„De tejfölt ne tégy rá, tudod, hogy nem bírja a gyomrod!” – csengett a fülébe.

Nem teszek. Nincs is otthon – felelte hangosan. Keze kissé reszketett; elejtette a gombát, ujjai megkésett reflexszel kaptak utána. Ujjbegyeinek barázdáiban kimoshatatlan üledéket hagyott az anyafölddel való mindennapos munka, s egyre komótosabban sarjadt belőlük a mindennapok – egyformaságában is szerethető – rutinja. Felegyenesedett, hogy zsebéből előkutassa a nejlonzacskót. Pár pillanatnyi sötétség állt be, apró fénypontokkal.

„Az ingadozó vérnyomás, Lajcsi bácsi” – hallotta Orbán doktort.

No'iszen, ez is milyen fiatalon meghótt! Egyszer csak megállt a szíve... Aztán még az enyimér' aggódott! Az új orvosnál még nem is jártam, pedig azt mondják, igen kedves kis doktornő. Kibontotta az összegöngyölt zacskót, kirázta belőle a kenyérmorzsákat, és belerakta a gombát. Fogott egy ágdarabot, azzal piszkálgatta odébb a leveleket. Ni, egy tücsök! Lejjebb ereszkedett. Hiányzik a jobb hátsó lába. Óvatosan megfogta és odébb tette egy gyertyántuskóra. Ezek szerint a szemem még jó! A szegény Annus is mindig engem kért, hogy böngésszem ki a tábláról, mikor van a busznak az ideje... A megállóban lakott, nem igazán kellett a kiírást silabizálni, tudta fejből is azt a két járatot, ami érintette a falut. Persze, azért megnézte. „Hátha változott valami...” Bár itt az elmúlt ötven évben nem igen változott semmi, esetleg a színe más a dolgoknak. Aztán az Annus egy áprilisi napon csak odafelé váltott jegyet... Hamar elment Irénke után. Nem hiába, jó barátnők voltak. Lassan kihál az utca...

Rátámaszkodott a botra, úgy figyelte a tücsköt, ami a láthatólag frissen szerzett fogyatékkal is elszántan igyekezett lefelé a számára kijelölt helyről. Megy vissza a fedezékbe.

Heves villanással törtek érzékszerveire az orosz front ingerei: a katona képe, aki kúszva vonszolta maga után lábcsonkját... a hideg borzongás bőrének minden szőrtüszőjében... a dobhártya-feszegető dörrenés, majd nyomában a fül zavarodott süketsége... a vér vas-íze... és a halál szaga... Megtántorodott. Újra záporoztak az apró fénypöttyök, tehetetlenül várta, míg szétfoszlanak; akkor újra a tücsköt kereste. Nohát, már el is tűnt! Ügyes kis bogár.

Tovább indult. Földet figyelő szemét kezdte fárasztani az avar egyöntetű barnasága, amit csak ritkán szakított meg a vargánya vagy tinóru rejtőzködő árnyalata. Rátért egy üdítően zöld ösvényre, ami az erdőt az egykori kastélykerttől elválasztotta. Itt-ott, a mélyebb keréknyomokban még állt az esővíz, alkalmi itatójaként a szitakötőknek. Az út szegélyén árvacsalánok és katángok osztoztak a vadviráglét szabadságán; fehér lepke cikázott felettük, kezdetben magányosan, majd egy társ szegődött mellé, és boldogan beljebb keringőztek az erdőbe.

Számtalanszor járt erre gyerekkorában is a Varga tanítóval – hivatalosan természetismeret-órán, de sokszor a szorzótáblát is itt mondatta velük: úgy meneteltek rá, mint valami indulóra, egészen a Méhész-tisztásig. Ott aztán letelepedtek, hogy pissenés nélkül füleljenek, és lejegyezzék az irkába, hányféle madarat hallottak, milyen rovarokat és növényeket láttak. Kálmán barátjával találtak itt egyszer egy halom tyúkgombát. Addig-addig szedegették, míg teljesen lemaradtak az osztálytól. Kálmán azt mondta, tud egy rövidítő utat az

iskolához; végül úgy eltévedtek, hogy az ő kertjük alatt kötöttek ki. Az édesanyja a fülüknél fogva vitte őket a tanító elé – de a gombát azért megfőzte nekik vacsorára...

Elmosolyodott az emléken.

Meg is kérdem majd a Kálmánt, emlékszik-e rá! Fürkésző tekintettel vizslatta a zödet, nem kandikálnak-e belőle az apró, halványbarna kalapok. Egyszer csak megtorpant. Egy kidőlt fa keresztezte az útját. Ó, dehogyis kérdezem meg a Kálmánt! Hiszen ő sincs már...! Pedig épp' olyan, mintha lenne... Ahogy átnézett a vastag törzs túloldalára, a vihar tépázta, földre borult lombos ágak mögül tyúkgombák bukkantak elő. Kezével megtámaszkodott a rönkön, hogy lábait biztonsággal áttemelhesse rajta. Milyen hihetetlen... Minél többen vannak a túloldalon, annál könnyebbnek tűnik az átkelés.

Fél térdre ereszkedett, hogy kényelmesebben összeszedhesse a pörköltnek valót. Ez legalább annyi, mint annak idején! Precízen leszedegette a nedvességtől hozzájuk tapadt fűszálakat, aztán a kis kalapokat sorra berakta a nejlonba. A talaj puhasága szinte lent marasztalta: az esőtől beázott földre vetett ágyként terült a csillagmoha, zsenge fűpárnákkal. Leült, ölébe ejtette a zacskót, és újraéledt iskolás kíváncsisággal figyelt. A levelek tánca árnyjátékot vetített a földre, s a lecsorgó fénynyalábok mintha életet leheltek volna a bomló anyagba is. Valahol egy tengelic kiáltozott.

Birsalma illata csapta meg. Nohát, képzelődöm! Nincs is erre olyan fa... Utolsó este birset válogattak Irénkével. Ő először kettévágta – nagyon kemény volt -, hogy meglássák a belsejét: érdemes-e babrálni vele. Aztán a szépek mentek tovább az asszony kezére, hogy lekvárt főzzön belőlük. Aznap Irénke különösen derűs volt; még akkor sem kezdett mondogatni vele, mikor megcsúszott a vágódeszka, és a kés beleszaladt a viaszos vászonba. Egy tepsivel meg is sütöttek közben, kristálycukorba forgatva – az asszony tudta, hogy nehezen várja ki azt a pár napot, amíg a birssajt kiszárad, hát gondoskodott gyorsabb nyalánkságról.

Pontosan olyan illat ez! Sült birs! Hűvöset érzett: a vizes fű átította a ruháját. Nekilendült, hogy felálljon, de a teste cserbenhagyta. Erőltetett pislogással támaszték után kutatott, de retináját csak belülről érkező villanások bombázták, mintha szakadó jégesőben próbálna tájékozódni a párás ablaküveg mögül. Aztán megint a fák levelein átszűrődő fény gyorsan változó alakzatait látta. Az egyiknek Varga tanító alakja volt... És egyre közeledett a birsalmaillat... Egy nagy fazék jött felé, s mögötte – Istenem, milyen gyönyörű! – Irénke, húszévesen. Mosolyogva nyújtotta felé a lekvárba merített, gőzölgő fakanalat. Mennyei íze van! Behunyta a szemét, elégedett sóhajjal oldalára dőlt, és mosolyogva lehajtotta fejét a pázsitra.

A lombok egy pillanatra megálltak, majd folytatták játékukat: alattuk több lett egy tenyérynyi árnyékkal, fölöttük egy leheletnyi fénnel.